

माध्यमिक शिक्षा मण्डल, मध्यप्रदेश, भोपाल

Year - 2023
20 पृष्ठीय

परीक्षार्थी द्वारा भरा जावे ↓

परीक्षा का विषय	विषय कोड	परीक्षा का माध्यम
Sanskrit	5 1 2	English

तीर के निशान ↓ से मिलाकर लगायें

परीक्षार्थी द्वारा भरा जावे ↓

उत्तर पुस्तिका का सरल क्रमांक **A-23 0818924**

परीक्षार्थी का रोल नम्बर

अंकों में	-	1	3	5	3	4	9	3	8	4
-----------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

शब्दों में

Three	Five	Three	Four	Nine	Three	Eight	Four
-------	------	-------	------	------	-------	-------	------

नीचे दिये गये उदाहरण अनुसार रोल नम्बर भरें

उदाहरण	2	4	3	9	5	6	8
--------	---	---	---	---	---	---	---

केवल परीक्षक द्वारा भरा जावे।
प्रश्न क्रमांक के सम्मुख प्राप्तांकों की प्रविष्टि करें।

प्रश्न क्रमांक	पृष्ठ क्रमांक	प्राप्तांक (अंकों में)
1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		
8		
9		
10		
11		
12		
13		
14		
15		
16		

परीक्षार्थी द्वारा भरा जावे ↓

प्रश्न पत्र का सेट **1**

क :- परीक्षार्थी का कक्ष क्रमांक **44**

ख :- परीक्षा का दिनांक **14 03 2023**

परीक्षा का नाम एवं परीक्षा केंद्र क्रमांक की मुद्रा

HIGH SCHOOL EXAMINATION
C.No. 532322

पर्यवेक्षक का नाम एवं हस्ताक्षर : केन्द्राध्यक्ष / सहायक केन्द्राध्यक्ष के ह

Swati

परीक्षक एवं उपमुख्य परीक्षक द्वारा भरा जावे ↓

प्रमाणित किया जाता है कि हॉलो क्राफ्ट स्टीकर क्षतिग्रस्त नहीं पाया गया तथा अन्वय पृष्ठों के अनुरूप मुख्य पृष्ठ पर अंकों की प्रविष्टि एवं अंकों का योग सही है।

निर्धारित मुद्रा : नाम, पदनाम, मोबाईल नम्बर, परीक्षक क्रमांक एवं पदा संस्था के नाम की मुद्रा लगाएं।

उप मुख्य परीक्षक के हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा : परीक्षक के हस्ताक्षर एवं निर्धारित मुद्रा

8

श्रीमति दिशाली विंचोले (उ.मा.शिक्ष.)
उप मुख्य परीक्षक
परीक्षक क्रमांक-31178
मो.न.7354013711

प्रश्न क्र.

प्रश्न - 1

1508180

(i) एकवचनम्

(ii) पथमा

(iii) श्वः

B (iv) एव

S (v) एकवचनम्

E (vi) सप्तमी

प्रश्न - 2

(क) (i) न

(ख) (ii) आम

(ग) (iii) न

(घ) (iv) न

(ङ) (v) आम

Date: / /

प्रश्न क्र.

(च) (vi) आम

प्रश्न - 3

(क) प्रमदीशः → द्यञ्जन अन्धिः

(ख) पीताम्बरः → बहुव्रीहि समासः

(ग) विद्यालयः → दीर्घ स्वर अन्धिः

(घ) चौरात भयम् → पञ्चमी तात्पुरुषः

(ङ) मनोरथः → विसर्ग अन्धिः

(च) रामकृष्णौ → द्वन्द्वसमासः

प्रश्न - 4

(क) शान्त्र

(ख) सर्वदा सर्वकार्येषु बुद्धिं बलवती ।

प्रश्न क्र.

(ग) अप्र अवितां दुर्वदम् जातम् ।

(घ) उपनयनोपदेशेन सम्बन्धेन वाल्मीकिः लवकुशयोः गुरुः ।

(ङ) पठितवान् + पठ् + ~~कतवन्~~ कतवन्

गन्तुम् + गम् + तुमुञ्

B
S
E

प्रश्न - 5

(क) 'क्षारीरम्' इत्यस्य पदस्य तनुः पथयिः भवति ।

(ख) 'अलम्बः' इत्यस्य पदस्य दुर्लभः विलोमपदं भवति ।

(ग) 'सायिकम्' इत्यस्य पदस्य निश्चिकम् विलोमपदं भवति ।

(घ) मधुशभिः गीतानि इत्यस्मिन् पदयोः गीतानि विशेष्यम् अस्ति ।

(ङ) शून्डरः बालकः इत्यस्मिन् पदयोः शून्डरः विशेषणम् अस्ति ।

(च) 'आत्मम्' इत्यस्य पदस्य रसात्म पथयिः भवति ।

प्रश्न क्र.

प्रश्न - 6

उत्तर ~~उद्यमेन समः बन्धुः नास्ति ।~~

प्रश्न - 7

उत्तर ~~वस्तुतः चौरः आरक्षी आसीत् ।~~

प्रश्न - 8

अथवा

उत्तर ~~जनः अर्थकार्येण पीडितः वसथानम् विदाद्य पदातिः गच्छति ।~~

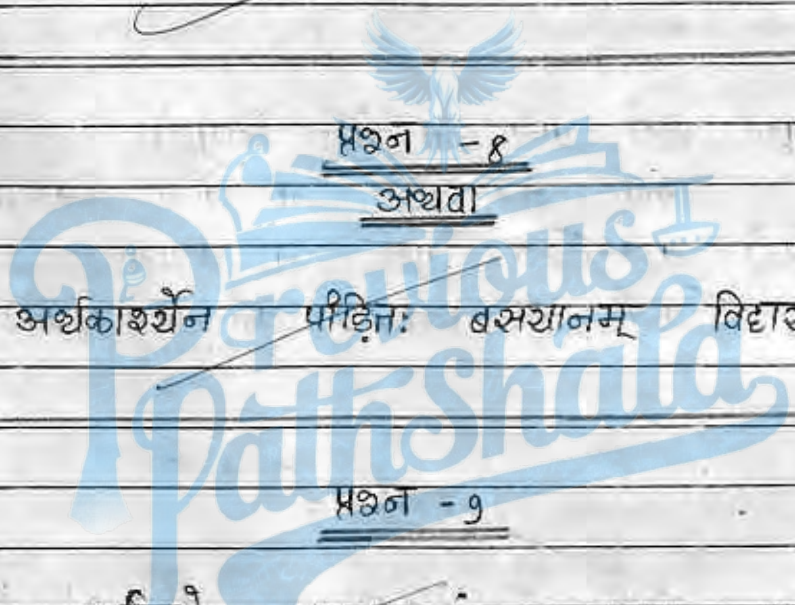
प्रश्न - 9

उत्तर ~~अस्माकं पथविशी वायुमण्डलं , अलम् , भक्ष्यम् , दशतलं च दुषितम् अस्ति ।~~

प्रश्न - 10

उत्तर ~~शमाद्य कुशलवधौः कंठाश्लेषश्च स्पर्शः हृदयग्राही आसीत् ।~~

B
S
E

प्रश्न क्र.

प्रश्न 11

(1) सः शैटिकां खादति । (कर्मवाच्ये)
 तैः शैटिका खादन्त ।

गायकेन गीतं गीयते । (कर्तृवाच्ये)
 गायकः गीतं गायति ।

प्रश्न 12

गुणी गुणं वेत्ति न वेत्ति निर्गुणो,
 बली बलं वेत्ति न वेत्ति निर्बलः ।
 पिको वसन्तस्थ गुणं न वायसः,
 कशी च सिद्धस्थ बलं न मूषकः ॥१॥

प्रश्न 13

(i) मनकेन कर्म शैशवे विद्याद्यनं दीयते ?

(ii) नशाशाधीशः कः आसीत् ?

B
S
E

प्रश्न क्र.

प्रश्न 14

कुशः - शमम् प्रति

(iii)

शमम् - विदूषकम् प्रति

प्रश्न - 15

श्री गार्गीशाय नमः ।

b

S(iii)

E

सीता शर्मणा सह वनं गच्छति ।

प्रश्न - 16सना समयस्य सदुपयोगः कर्तव्यः ।अत्र अविनं दुर्वदम् अस्ति ।

(iii)

इदानीं वायुमण्डलं भृशम् प्रदूषितमस्ति ।

(iv)

सर्वेषामेव महत्त्वं विद्यते शुद्धासमयम् ।

प्रश्न क्र.

प्रश्न 17

(i) वृद्धिमती पुत्रद्वयेन उपैता पितृमृष्टं प्रति चलिता ।

(ii) मार्गे सा एकं व्याधम् अपश्यत् ।

(iii) व्याधिं दृष्ट्वा सा पुत्रौ ताडयन्ती उवाच - अधूना एकमेव
व्याधुः विप्रल्य भुज्यताम् ।

व्याधुः व्याधुमार्शद्वयमिति सन्वा पलायितः ।

B
S
E

प्रश्न 18

कृषकः बलीवद्विधां क्षेत्रकषणं कुर्वन्नासीत् ।

(ii) तथाः बलीवद्विधाः एकः शरीरेण दुर्बलः ज्वेन गण्डुमशकतश्चासीत् ।

(iii) मानुः शुरुभैः नैत्राश्यां श्रुति आविशसन् ।

प्रश्न क्र.

प्रश्न - 19

~~(i) मद्येन रिपुः आलस्यः अस्ति ।~~

~~(ii) उद्यमेन शमः बन्धुः न अस्ति ।~~

~~नाश-युद्धमस्मौ बन्धुः~~

~~(iii) आलस्यं कृत्वा नरः न अवसादति ।~~

B
S
E

प्रश्न 20

अथवा

(i) शृगालः धूर्तः आसीत् ।

(ii) व्याघ्रः ^{बुद्धिमती} चपेटया ~~प्रदृशन्ती~~ दृष्टा ।

व्याघ्रेन ~~आत्मपुत्रावककशौ~~ मामन्तुं कलहायमानौ चपेटया ~~प्रदृशन्ती~~ दृष्टा ।

.com

प्रश्न क्र.

प्रश्न - 22

- (i) संन्यासी नदीतीरे वसति स्म ।
- (ii) नौका शितायाः घट्टेन निमग्ना अभवत् ।
- (iii) एकदा संन्यासी शिष्यैः सह नद्या अपरं तीरं गतवान् ।
- (iv) संन्यासी अकथयत् - तस्यां नौकायां स्थितेषु कश्चित्
दुष्टः आसीत् इति मन्ये । अतः ते अत्र मरणं
प्राप्तवन्तः ।

B
S
E

प्रश्न - 19 अथवा

एके एव स्वर्गो
वा पुरुन्दरम् ॥

- (i) चातकः वने वसति ।
- (ii) चातकः मानी स्वराः वर्तते ।
- (iii) चातकः क्षरायाः जलम् न पित्रा पुरुन्दरम् वर्षाजलम्
शाचते अन्वथा विपासितः एव म्रियते ।

प्रश्न क्र.

प्रश्न 21

21. स्वप्नाचार्यश्चकृते अवकाशाष्टमि एकं पार्थिनापत्रम् संस्कृतभाषायां
लिखत ।

माननीय प्राचार्य महोदयाः

शासकीय उच्चतर माध्यमिक विद्यालय

नैदरुनगरम् इन्दौरमण्डलम्

महोदयप्रदेशः

विषय :- अवकाशाष्टमि पार्थिनापत्रम् ।

महोदयाः

सैवायाम् सविनयं निवेदनम् इदं यत् अहं अद्य
अकस्मात् ज्वरपीडितः अस्मि । अतः एव विद्यालयं आगन्तुम्
अर्थात् असमर्था अस्मि । कृपया पञ्चदिवसानाम्
पञ्चदिनाङ्कतः नवदिनाङ्क - पर्यन्तम् अवकाशं शृण्वन्तु
इति सविनयं पार्थियामि ।

धन्यवादाः ।

भवदीया शिष्या

अ.ब.स.

कक्षा - 10

वर्ग - 'अ'

दिनाङ्क :- 14/03/23

प्रश्न क्र.

प्रश्न - 23

कवि: कालिदासः

- 1) कविकुलशिरोमणि महाकविः कालिदासः संस्कृतभाषायाः श्रेष्ठतमः कवि अस्ति ।
- 2) सः नाटककारः महाकाव्यप्रवर्तता गीतिकाव्यकर्ता च आसीत् ।
- 3) तस्य प्रमुखा ग्रन्थाः सन्ति यथा गीतिकाव्यं नाटकानि अत्रिभानशाकुन्तलम्, विक्रमार्चशीयम्, भालविकाग्निमित्रम् च ।
- 4) महाकाव्यद्वयम् रघुवंशम् कुमारसम्भवम् च गीतिकाव्यद्वयम् मैघदूतम् ऋतुसंहारम् च ।
- 5) कालिदासस्य लौकिकप्रियायाः करुणां तस्य मुसादगुणायुक्ता ललिता शैली अस्ति ।
- 6) कालिदासस्य प्रकृति चित्रणं अतीव रम्यम् अस्ति । चरित्र चित्रणं कालिदासः अतीव पटुः अस्ति ।
- 7) कालिदासः महाराजविक्रमादित्यस्य अग्रा कविः आसीत् ।
- 8) अनुमार्शने यत्तस्य जन्मभूमिः उज्जयिनी आसीत् ।
- 9) मैघदूते उज्जयिन्याः अत्यं वर्णनं विद्यते ।
- 10) कालिदासस्य कृत्रिमतायाः अभावः अस्ति ।
- 11) यादृशः इति-प्रवादः कालिदासस्य काव्येषु विद्यते तादृशः अन्यत्र नास्ति ।
- 12) कालिदासस्य साहित्ये काव्यसौन्दर्यं इत्यनिरूपणं च सर्वत्र दृश्यते ।
- 13) कालिदासस्य उपमा प्रयोगः अपूर्वः । अतः साद्युच्यते 'उपमा कालिदासस्य' ।

कालिदासस्य अद्वितीयताया त्वमेव केनापि कविना उक्तम् :-

प्रश्न क्र.

पुरु कवीनां गणनासु अङ्गु ।

कनिष्ठिकाश्चिष्ठिकाकालिदासः ॥

अद्यापि तन्नुल्लथकर्वरभावाद् ।

अनामिका सार्यवती लभुव ॥१॥

B
S
E

